

Vergaderjaar 1983–1984

18 135

Wijziging van de inkomstenbelasting en de loonbelasting in het kader van het belastingplan 1984

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 15 november 1983

De vaste Commissie voor Financiën¹, met het voorbereidend onderzoek van bovengenoemd wetsvoorstel belast, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag te doen.

Algemene opmerkingen bij het gehele dekkingsplan (wetsvoorstellen 18 135 t/m 18 139)

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten allereerst op dat zij in hun bij de Algemene beschouwingen ingebracht alternatief ten aanzien van het belastingplan voor 1984, zowel met betrekking tot directe als indirecte belastingen tot andere conclusies komen dan het kabinet. Er is voor deze leden allerm minst aanleiding de eerdere zienswijze te verlaten. Dat heeft met name consequenties voor de beoordeling van de regeringsvoorstellen ten aanzien van de b.t.w. en de tarieven voor de loon- en inkomstenbelasting en de wijze van lastenverlichting voor het bedrijfsleven. Een belangrijke rol speelt daarbij dat deze leden, anders dan het kabinet, niet van oordeel zijn dat de regeringsplannen leiden tot een sociaal aanvaardbare en economisch verstandige koopkrachtontwikkeling in 1984.

Een ander element is, dat de zienswijze van het kabinet met betrekking tot de wijze waarop tot economisch herstel moet en kan worden gekomen aanzienlijk verschilt van de zienswijze van de P.v.d.A.-fractie daaromtrent. Dit behoeft verder geen herhaling.

De leden van de P.v.d.A.-fractie signaleerden dat door diverse wijzigingen in de aanvankelijke regeringsvoorstellen de beoogde vermindering van het financieringstekort met 0,3% in het geding is gekomen. Niet dat ze daarvan acuut wakker lagen. Zij vroegen echter volledige informatie over de wijze waarop het kabinet bedoelde wijzigingen al dan niet opvangt. Staat vast dat geen wijzigingen in het voorgestelde belastingplan worden voorgesteld? Zo neen, welke zijn die wijzigingen dan?

De leden behorende tot de C.D.A.-fractie hadden, zoals reeds opgemerkt tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen, met gemengde gevoelens kennis genomen van de voornemens van de regering om de belastingen, zowel in de directe als indirecte sfeer, substantieel te verhogen. Zij achtten lastenverzwaringen in deze tijd, waarin reeds omvangrijke inkomensoffers worden gevraagd ter verbetering van onze economische

¹ Samenstelling: Leden: Joekes (VVD) voorzitter, Hermsen (CDA), Van Dis (SGP), Van der Hek (PvdA), Kombrink (PvdA), ondervoorzitter, Rienks (PvdA), Engwirda (D'66), Woltgens (PvdA), De Korte (VVD), Gerritse (CDA), Van Dijk (CDA), Couprie (CDA), Van Iersel (CDA), Herfkens (PvdA), Wolters (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Janmaat (Centrumpartij), Hummel (PvdA), Eshuis (CPN), Linschoten (VVD), Van Rey (VVD) en De Grave (VVD). Plv. leden: Voorhoeve (VVD), Weijers (CDA), Schutte (GPV), Duinker (PvdA), Tazelaar (PvdA), Ter Veld (PvdA), Groenman (D'66), Beckers-de Bruijn (PPR), Tripels (VVD), Mateman (CDA), Van der Burg (CDA), Paulis (CDA), Van der Linden (CDA), Salomons (PvdA), Nijland (CDA), Zijlstra (PvdA), Stemerink (PvdA), Van der Spek (PSP), Nijhuis (VVD), Rempt-Halimans de Jongh (VVD) en Hermans (VVD).

positie, uitermate ongewenst en een verkeerd signaal ten aanzien van de doelstellingen van het kabinetsbeleid, dat immers op stabilisatie en zo mogelijk vermindering van de lastendruk is gericht. Vooral na een jaar waarin de druk zo sterk is gestegen (1983), vormde deze verdere verhoging van de directe en indirecte belastingen (de zoveelste in een reeks verhogingen, waarvan sommige als «tijdelijk» waren gepresenteerd) een ongewenste verdere vergroting van de afstand tussen bruto- en netto-inkomen, een ongewenste verdere verscherping van de progressie, een extra verzwaaring van lasten voor hen die wegens ziekte, invaliditeit of anderszins reeds buitengewone lasten moeten dragen, en een rem op de bedrijvigheid, met name in het midden- en kleinbedrijf, die in deze tijd toch al niet uitmuntte door grote voorspoed. In de gedeprimeerde economische situatie van deze tijd waren deze gevolgen wel bijzonder ongewenst. Zij deelden ook de mening van de Raad van State dat dit pakket aan belastingmaatregelen de geloofwaardigheid van het in de Contourennota uiteengezette beleid niet zou vergroten.

Deze leden hadden reeds doen weten, dat zij in hun oordeel over deze lastenverhoging ten volle wilden laten meewegen, dat in de sfeer van de sociale premies in 1984 een niet onaanzienlijke lastenverlichting zal worden gerealiseerd zodat de totale lastendruk per saldo enige daling vertoont. Ook woog voor hen zwaar dat zonder het voorliggende belastingplan een verlaging van het financieringstekort niet zou kunnen worden gerealiseerd. Evenzeer de overweging dat in deze tijd van inkomensachteruitgang pogingen zouden moeten worden aangewend (desnoods door middel van het daartoe niet bijster geschikte instrument van de belastingprogressie) om de lasten zo rechtvaardig mogelijk over de verschillende inkomensgroepen te verdelen. Om deze zwaarwegende redenen hadden zij reeds bij de presentatie van het financiële beleid hun medewerking toegezegd aan een belastingplan van deze omvang. Niettemin spraken zij de hoop en verwachting uit, dat de regering in de jaren na 1984 in staat zou zijn deze doelstellingen te bereiken zonder verdere opvoering van belastingdruk en belastingprogressie.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden – na de uitvoerige behandeling van de Miljoenennota in het kader van de algemene en financiële beschouwingen – geen behoefte aan het maken van algemene opmerkingen over het belastingplan 1984. Wel betreurden zij het, dat de zeer zorgelijke situatie van 's Rijks financiën het ook voor 1984 weer onvermijdelijk heeft gemaakt de belastingdruk voor de burgers te verhogen.

De hier aan het woord zijnde leden hadden met grote nadruk in hun geheugen gegriefd dat de regering voornemens is bij verbetering van de economische situatie ten spoedigste over te gaan tot verlaging van de belastingdruk voor de burgers.

De leden van de fractie van D'66 hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van de regeringsvoornemens in het kader van het dekkingsplan 1984. Zij wezen op de door hen voorgestelde alternatieven voor het sociaal-economisch beleid voor 1984 (18 100 nr. 40), waarin zij onder meer hebben voorgesteld het tarief van de laatste schijf voor loon- en inkomstenbelasting met f 1,5 à 2 mld. te verlagen. Doorvoering van die maatregel zou naar hun mening de andere voorstellen uit het belastingplan en met name de verhoging van de omzetbelasting en van de accijnzen meer aanvaardbaar hebben gemaakt. Nu de meerderheid van de Kamer deze door de D'66-fractie voorgestelde verlaging van loon- en inkomstenbelasting, alsmede de daarbij passende dekking via het afschaffen van de WIR tijdens de algemene beschouwingen niet heeft willen steunen, zagen deze leden zich voor een moeilijke afweging geplaatst. De in het kader van het dekkingsplan voorgestelde verhogingen van b.t.w.-tarieven en accijnzen achtten zij daarbij eigenlijk ongewenst vanwege de als gevolg daarvan te verwachten negatieve effecten op de particuliere consumptie en op de positie van het midden- en kleinbedrijf. Anderzijds zeiden deze leden zich te

realiseren dat een totale verwerping van deze voorstellen ver strekkende negatieve gevolgen zou hebben voor de hoogte van het financieringstekort van de overheid.

Uitgaande van de noodzaak van ten minste een stabilisering van de hoogte van het financieringstekort en de door hen gewenste verschuiving van directe naar indirecte belastingen, zeiden deze leden dat zij ertoe neigden, zij het met tegenzin, om met de verhoging van de b.t.w. en van enkele accijnzen in te stemmen. Daarbij maakten zij echter op twee punten een voorbehoud.

In de eerste plaats spraken deze leden grote twijfel uit bij de door de regering verwachte opbrengst van de verhoging van de accijnzen. Bovendien hadden zij tegen de voorgenomen wijziging van de tariefstructuur van de tabaksaccijnzen grote bezwaren.

Ten slotte wilden de leden van de fractie van D'66 graag nog een nadere verklaring vernemen van de wijzigingen die in het oorspronkelijke dekkingsplan zijn aangebracht, nadat daartegen van de zijde van de V.V.D.-fractie bezwaren waren aangetekend. Hoe verhouden zich de maatregelen uit het oorspronkelijke plan, waarbij de inflatiecorrectie niet of niet voor 100% zou worden toegepast, tot het nu voorliggende plan, waar de inflatiecorrectie wel voor 100% wordt toegepast, maar tegelijkertijd tariefsverhogingen en andere vervangende maatregelen zijn opgenomen?

Wat zijn de verschillen tussen de beide versies voor:

- a. de totale belastingdruk;
- b. de koopkrachteffecten voor de verschillende inkomensniveaus?

De leden van de fractie van de S.G.P. hadden uit de laatste ontwikkelingen sedert de algemene politieke en financiële beschouwingen begrepen dat het totaalbeeld 1984 enige scheurtjes vertoont, waarvan zij gaarne een kwantitatieve opsomming zouden hebben. Zij dachten hierbij aan onder ander het niet doorgaan van de schoolgeldheffing, de aanpassingen in de korting op de ambtenarensalarissen en die van de trendvolgers en uitkeringsgerechtigden. Moesten zij overigens uit die ontwikkelingen afleiden dat de met enige gepaste trots aangekondigde zij het minimale tekortdaling, achter de horizon zal verdwijnen? Daarnaast vroegen zij nadere gegevens omtrent de zogenaamde «weglekeffecten» en wat het kabinet daaraan denkt te doen. Kan hierover nader inzicht worden verschaft?

Deze leden vroegen met name om een consistent en constant beleid omdat naar hun mening de situatie van en het begrotingstekort en de daarmee samenhangende problemen van financiering en herfinanciering alsmede van de rentelasten moet nopen tot prioriteit die ook het kabinet in het zogenaamde 3-sporenbeleid geeft aan de sanering van het overheidstekort.

Zij wilden hier nog kwijt dat de uiterst negatieve ervaringen met zogenaamde inverdieneffecten, waarmee in het wezen der zaak alle alternatieven die leiden tot een hoger financieringstekort dan wel een gelijkblijven daarvan, rekening houden, nopen tot een zeer terughoudend beleid. De leden hier aan het woord meenden dat het terugbrengen van het tekort eens te meer nodig zal zijn als – en het is te hopen – naast de balanssaneringen ook de investeringen weer zullen gaan oplopen. Dan lijkt het uit te zijn met de huidige situatie dat de overheid haar tekort geheel kan dekken op de kapitaalmarkt. Ondanks de hoge overschotten op de betalingbalans lijkt dan ook een stimulerend beleid niet mogelijk, hoezeer dat ook vanuit een andere optiek wenselijk zou kunnen zijn (werkgelegenheid, handhaving bestedingspeil en dergelijke). Moet niet worden verwacht dat bij het aantrekken van de economie – en de prille tekenen worden reeds gezien – dat overschot wegsmeelt als sneeuw voor de zon? In het kader van het 3-sporenbeleid hadden de leden van de S.G.P.-fractie begrepen dat niet te ontkomen viel aan belangrijke drukverzwaringen van de belastingen. Zagen zij het goed dat in feite de particuliere burger de rekening krijgt gepresenteerd? Immers, de verlagingen in de zogenaamde sociale kosten-

sector, die grotendeels leiden tot lagere premies, moeten via een ingewikkelde manoeuvre worden overgeheveld naar de rijksbegroting om althans het tekort binnen de toch al te ruime perken te houden. De manier van lastenverdeling over de verschillende bevolkingsgroepen konden deze leden niet helemaal waarderen, alhoewel zij erkenden dat zwart/wit-tekeningen ter zake de werkloosheid enigszins geweld aandoen.

Deze leden hadden geen goed woord over voor de wijze waarop de overheidsdienaar en in hun kielzog de trendvolgers hun ongenoegen kenbaar maakten omtrent de voorgenomen salariskortingen. Niet alleen komen de gevolgen niet direct op het adres waartegen zij gericht zijn, maar ook het goed functioneren van de rechtsstaat komt erdoor in het gedrang. Deze leden vroegen de regering om vastberaden de uitgezette koers te blijven volgen, te meer omdat anders ook de noodzakelijke sanering van de overheidsfinanciën in de knel komt. In dat opzicht sloten zij zich aan bij de opvattingen van de minister van Financiën en zij verwachtten niet anders dan dat het kabinet die lijn zal volgen. De genoemde sanering is namelijk gericht op het gezond maken van de financieel-economische verhoudingen, ten doel hebbend optimale ruimte te scheppen voor de particuliere sector, waardoor ook de werkgelegenheid het beste zal kunnen worden aangepakt. Een verkeerd beleid van jaren kan nu eenmaal niet in enkele jaren worden omgebogen.

In dat kader vroegen deze leden zich nog af of toch niet te snel gesteld wordt dat herverdeling van arbeid één van de middelen is om te komen tot verlaging van de werkloosheid. De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop dat niet zozeer het gebrek aan werk zelf de reden is, maar veeleer het gebrek aan voldoende financiële middelen, niet alleen bij de overheid – zie het gigantische tekort – maar ook bij het uitgeholde bedrijfsleven. Is het juist dat het loonpeil te hoog is? Elders hadden zij reeds aangegeven dat naar hun mening aan meer werk de voorkeur moet worden gegeven dan aan meer loon of in ieder geval handhaving van de lonen voor de werkenden. Zagen zij het goed dat met name ook de koppelingsmechanismen en de automatische prijscompensatie mede debet zijn aan de ontstane situatie?

Hun voorkeur voor meer werk grondde zij op het feit dat de scheppingsopdracht daarmee het beste wordt gediend: de roeping van de mens om deze aarde te bouwen en te bewaren. Moeten er overigens ook geen lijnen worden getrokken tussen het meer en meer veronachtzamen van de fundamentele op de bijbel gefundeerde normen en waarden en de verharding, de polarisatie en het materialistische egoïsme die in de samenleving naar voren komen? Zij wezen ook op het gegeven dat herverdeling van arbeid mede wordt bepaald door de mate van overcapaciteit en van verkeerde financieringsstructuur van de bedrijven. Leiden beide punten niet tot inspanningen die deze problemen oplossen en kan niet pas daarna tot investeren en meer werkgelegenheid worden gekomen?

Deze leden zouden graag commentaar willen hebben op het van het VNO afkomstige bericht dat voor vermogensversterking minstens f 160 mld. nodig is, met uiteraard alle gevolgen van dien voor de werkgelegenheid.

De leden, hier aan woord, hadden met hun begrip voor de grote lijnen van het kabinetsbeleid niet willen stellen dat daarmee dan ook de uitwerking in alle opzichten bevredigend was. Zo vonden zij de eenzijdige korting op ambtenaren en uitkeringsgerechtigden ten opzichte van de werknemers in de marktsector niet de schoonheidsprijs verdienen. Immers, er moet pijn geleden worden. Is dat met het kabinetsbeleid op evenredige wijze gebeurd? Is dat beleid overigens ook niet te veel in hokjes geknipt? Zij bedoelden hiermede te stellen dat de betrokkenen niet alleen worden geconfronteerd met deze korting, ook bij voorbeeld de belastingverzwaringen drukken op hen, terwijl specifieke regelingen als toeslagen onregelmatig dan wel zwaar werk, overwerkregelingen en dergelijke evenzeer onder het mes van de bezuinigingen komen. Nu voorts het overheidsbudget voor een groot deel uit personeelskosten bestaat – de mogelijkheden om in de investeringsuitgaven te schrappen zijn immers in de loop der jaren welhaast uitgeput

en zouden bovendien ter wille van hun invloed op de werkgelegenheid eerder voor vergroting in aanmerking komen – zal ook in die sector worden omgebogen: de 2% inperking van het aantal personeelsleden is daarvan een voorbeeld.

De leden, hier aan het woord, vonden de cumulatie van welhaast elke verzwaaring beangstigend worden. Niet alleen lastenverzwaringen die in de belastingvoorstellen worden aangekondigd, ook de beperkingen in de zogenaamde inkomensafhankelijke regelingen, ook het snijden in aanvullende c.q. secundaire arbeidsvoorwaarden, kregen opnieuw juist de middengroepen het zwaarste te pakken. Is dat een verantwoord beleid? Wordt de verdeling niet te eenzijdig gelegd op deze groep? Wordt het niet de hoogste tijd de magische kracht van de naar hun oordeel en zoals zij begrepen hadden ook naar het oordeel van het kabinet onvolledig en daarom onjuiste koopkrachtplaatjes te verbreken? Jaar op jaar vergelijkingen van theoretische inkomensgroepen kunnen nu eenmaal niet bijdragen aan een beter inzicht in de werkelijke koopkrachtverhoudingen. Deze leden vroegen voor dit belangrijk gegeven nog eens de aandacht.

Met betrekking tot het belastingtarief hadden zij er wel begrip voor dat het pakket in tweeën is geknipt. De lastenverlichtingen voor het bedrijfsleven zullen op een later tijdstip aan de orde kunnen komen. Nochtans moeten die wat hun uitwerking betreft wel worden meegenomen in de beschouwingen. Moet de lastenverlichting voor het bedrijfsleven niet mede worden opgevangen door lastenverhoging voor de particuliere burgers? Een van de genoemde redenen is dat in de premiesfeer de werknemers met lagere lasten worden geconfronteerd, waarin een rechtvaardiging ligt voor de verhogingen in de fiscale sfeer. Deze leden vroegen zich af of het ter zake toch geen appels met peren vergelijken is. In dat verband kan geweest worden op het feit dat voor de sociale lasten premiegrenzen zijn gesteld, terwijl in de fiscale sfeer voor wat de directe belastingen betreft, de hogere en hoge inkomens worden belast. Trouwens ook in die sfeer worden juist de lagere inkomens ontzien, zodat de voorlopige conclusie luiden moet, dat in die lagere inkomens de voorgenomen maatregelen langs twee kanten worden «bevoordeeld», terwijl de hogere inkomens het loodje moeten leggen. Is dit juist? Kunnen ter zake de basisgegevens van de mutaties in koopkracht van de bekende inkomensgroepen per onderdeel worden gegeven, aangepast aan de laatste ontwikkelingen?

De leden van de S.G.P.-fractie hadden hiervoor reeds gewezen op de aard van de koopkrachtplaatjes. Om terzake enigermate een beeldverbetering te krijgen, vroegen zij om het verloop van die gegevens over de periode 1973 t/m 1984 per jaar aan te geven, het liefst in guldens, omdat dat de burger meer aanspreekt. Het verbaasde deze leden dat ondanks verbale steun een verbetering van de positie van de middengroepen dit kabinet toch opnieuw daarop een aanslag doet. Hoe is dat te rijmen met het beleden beginsel?

De leden, hier aan het woord, wilden overigens wel kwijt dat zij het volledig honoreren van de inflatie zonder meer een zaak van rechtvaardigheid vonden. Dat klemte te meer nu èn de steilte van het tarief èn de hele korte tarieflijn veroorzaken dat de burger al heel spoedig in een hoge tariefgroep terecht komt. Deze leden vroegen overigens aan te geven hoe die correctie in guldens uitwerkt op het koopkrachtplaatje.

De leden van de S.G.P.-fractie vonden het weinig fraai dat de voorstellen in de tariefsfeer gedeeltelijk tijdelijk zijn, gedeeltelijk structureel. Wordt hier niet een soort rookgordijn gelegd om nog enigszins inhoud te geven aan het tijdelijke karakter van de verhogingen 1983? Deze leden hadden ook bij dat plan reeds hun twijfel uitgesproken over die tijdelijkheid.

De leden van de S.G.P.-fractie wezen erop dat de in dit wetsontwerp opgenomen voorstellen in lijnrechte tegenspraak zijn met de gedachten ontvouwd in de Contourennota. Dat geldt letterlijk voor alle onderdelen. Immers, het streven moet gericht zijn op verlenging van de tarieflijn en verlaging van de marginale tarieven. Dit wetsontwerp laat het tegenover-

gestelde zien en verzwart de problematiek in niet geringe mate. Zal het zelfs niet prohibitief werken?

De voorstellen van de buitengewone-lastenregeling zowel wat de ziektekosten betreft, als wat de kosten van levensonderhoud betreft, worden in de genoemde nota heel duidelijk gerelateerd aan de verlagingen in de tarieven. De memorie van toelichting wijst er zelfs uitdrukkelijk op dat beide posten ontleend zijn aan de voorstellen in de Contourennota. Deze leden vroegen zich af waar wij nu eigenlijk mee bezig zijn. Blijkt ook hier niet dat de natuur van de fiscus (namelijk dat de schatkist aan zijn trekken moet komen) sterker is dan de leer (een neerwaartse herziening van de tarieflijst en marginaal tarief)?

De leden van de fractie van de S.G.P. hadden naar aanleiding van het staatje op blz. 8 van de memorie van toelichting omtrent de budgettaire gevolgen van de specifieke maatregelen nog de vraag, waarom het voortzetten van de tijdelijke verhoging 1983 op kasbasis toch minder opbrengt dan op transactiebasis. Kan dat worden toegelicht, omdat de maatregel thans reeds werkt? Uit de verlaging genoemd onder punt 4 (17% wordt 16%) leidden deze leden af dat een en ander betrekking heeft op een loon- + uitkeringssom van rond f 45 mld. Hoe ligt de verhouding tussen aantallen uitkeringsgerechtigden en werknemers?

In het tweede staatje op blz. 8 van de memorie van toelichting hadden deze leden node gemist de verwerking van de effecten van het toepassen van de inflatiecorrectie. Kan die alsnog worden gegeven?

De redenering, waarom de gevolgen van de maatregelen die niet van algemene strekking zijn niet in de koopkrachteffecten konden worden opgenomen – de leden, hier aan het woord, vonden deze in de geschreven tekst onder het bovengenoemde plaatje – is theoretisch juist, maar laat eigenlijk zien hoe onvolkomen de huidige koopkrachtplaatjes werken. Immers, de burger die in zijn situatie met bijzondere kosten wordt geconfronteerd, blijft feitelijk buiten het vizier. Is het een rechtvaardig beleid om dit soort effecten als *quantité négigeable* te beschouwen en te zeggen dat het totaal-effect meevallen zal, welke indruk uit het staatje wordt gewekt? Deze leden hadden er bepaald moeite mee dat zo drastisch in de aftrekmogelijkheden wordt geschrapt. Tegen aanpassing aan de inflatie hadden zij geen bezwaar, maar de nu voorgestelde uitwerking en verhoging van de drempels ging huns inziens de perken te buiten. Slechts in het kader van de Contourennota leken hun die wijzigingen aanvaardbaar.

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen ook welke repercussies de voorstellen van het kabinet zullen hebben. De verzwaringen zullen leiden tot vlucht in het zwarte c.q. grijze circuit. Reeds sinds jaar en dag wordt beweerd dat de grens van het mogelijke is bereikt en steeds weer blijkt er nog meel in de vele malen uitgeklopte meelzak te zitten. Ter voorkoming van misverstand wezen deze leden er wel op dat ook in hun visie niet ontkomen kan worden aan offers, maar zij zagen dan graag een verdeling naar draagkracht.

De leden van de fractie van de P.P.R. constateerden dat het belastingplan 1984 van een ongekende omvang is, waarvan het moeilijk is in te schatten wat enerzijds de effecten zullen zijn op de bedrijvigheid van met name de kleine en middelgrote ondernemingen en anderzijds de inkomenseffecten voor de individuele burger. Dat het noch een verbetering is voor die bedrijvigheid, noch voor de koopkracht van groepen burgers, staat, aldus deze leden, buiten kijf, maar de mate waarin dit het geval zal zijn, is niet eenduidig aan te geven. In feite is dit ook de belangrijkste kritiek van de kant van deze leden op het dekkingsplan.

De regering kiest ervoor de nadruk te leggen op de verhoging van indirecte belastingen, hetgeen past in de door de regering voorgestane verschuiving van de druk van directe naar indirecte belastingen. Ter zijde merkten deze leden op dat van deze verschuiving niets terecht komt en dat de feitelijke uitvoering van dit kabinetsstreven wordt verschoven naar een

onduidelijk moment in de toekomst als de financieel-economische situatie ruimte biedt om de totale druk te verminderen. De hier aan het woord zijnde leden hechtten minder belang aan de door de regering nagestreefde doch tot op heden niet uitgevoerde verlichting van de totale druk van deze heffingen. Zij hadden dan ook geen bezwaar tegen de verlaging van het 17%-tarief plus de inkorting van deze schijf met f50 en de verhoging van het 40%- t/m 70%-tarief met één procentpunt. Vanuit een meer evenwichtig «inkomensbeeld», konden zij deze maatregelen billijken. Zij konden begrijpen dat het kabinet pas na ampel beraad hiertoe heeft kunnen besluiten, in overweging nemende dat de ondertekenaars van dit wetsontwerp regelmatig hebben laten weten dat de belastingschroef is dolgedraaid en dat een verdere versteiling van het marginale tarief ongewenst is.

De verhoging van de indirecte belastingen riep bij deze leden wel bezwaren op. Deze spitsten zich toe op het feit, dat de negatieve koopkrachteffecten van deze verhoging voor alle inkomensgroepen procentueel hetzelfde effect hebben en daarmee de laagste inkomensgroepen, vanwege het feit dat deze groepen veel minder mogelijkheden hebben voor een vrije besteding van hun inkomen dan de hogere inkomensgroepen, zwaarder treffen. Bovendien wijst de praktijk erop dat het nauwelijks meer is vol te houden dat de omzetbelasting minder fraudegevoelig is dan de inkomstenbelasting. Daarnaast doet het kabinetsbeleid tweeslachtig aan door de omzetbelasting op het lage en normale tarief te verhogen en daarmee de lasten voor het midden- en kleinbedrijf te verzwaren en vervolgens algemene lastenverlichtingen voor het bedrijfsleven door te voeren.

De G.P.V.-fractie had met voldoening geconstateerd dat de plannen van het kabinet voor volgend jaar voorzien in een lastenverlichting voor het bedrijfsleven, in een zeer bescheiden daling van het financieringstekort en een daling van de collectieve lastendruk. Het voorliggende belastingplan vloeit uit deze op zich zelf goede beleidsvoornemens voort.

Dat neemt niet weg dat de vraag gesteld kan worden of de vorm waarin het belastingplan is gegoten ook de meest optimale is. De omvang van het belastingplan wilde de G.P.V.-fractie niet ten principale aan de orde stellen, gezien de lastenverlichtingen die er tegenover staan. Wel was de vraag gesteld of een verlaging van de vennootschapsbelasting en een gelijktijdige verhoging van de inkomstenbelasting nu wel de meest gelukkige keuze was, gezien de verschillen in relatieve druk tussen deze twee soorten belastingen. Door de voorstellen zullen deze drukverschillen nog veel groter worden dan zij al zijn. Was een verlaging van de inkomstenbelasting-tarieven met dezelfde budgettaire kosten als de voorgestelde vennootschapsbelastingverlaging, onder een gelijktijdige evenredige matiging van de bruto-inkomens (zodat de werknemer netto geen verschillen zou ondergaan) niet veel wenselijker geweest? Zou daarmee niet tevens een veel grotere spreiding van een lastenverlichting voor het bedrijfsleven gerealiseerd kunnen worden dan door de voorgestelde vennootschapsbelastingverlaging? Willen de bewindslieden bij het overleg over de volgende tranche van de lastenverlichting bedrijfsleven dit alternatief in hun overwegingen betrekken en ook met de sociale partners bespreken?

De G.P.V.-fractie betreunde het dat een aantal voorstellen uit de Contourennota voor lastenverzwaring wordt ingediend, maar dat de complementaire tariefsverlaging niet wordt voorgesteld. De verhoudingen komen hierdoor nog schever te liggen dan zij al waren, de progressie, die gemitigeerd kon worden door aftrekmogelijkheden, gaat nu nog zwaarder drukken. Deze fractie erkende dat voor elk van de voorstellen tot beperking van aftrekmogelijkheden goede argumenten waren aan te voeren, maar de combinatie met de verscherping van de progressielijn is moeilijk te verteren. Vanuit de wenselijkheid het macro-economische koopkrachtplaatje aantrekkelijker te doen lijken, is deze combinatie van voostellen begrijpelijk, en ook goed te verdedigen, maar vanuit de optiek van het fiscale beleid op de langere termijn is dit niet zo.

Het koopkrachtbeeld voor volgend jaar wordt voor een belangrijk deel bepaald door de verlaging van de sociale premiedruk. Daar staat echter ook tegenover een verlaging van de maximum-uitkeringsniveaus. Is het dan niet logisch ook een verlaging van de maximum-premiegrens voor te stellen? Zou een dergelijke verlaging niet matigend kunnen werken op de extra druk van collectieve lasten die met name de midden-inkomens voelen?

Wijziging van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting

Uitgangspunt van de regering is dat het tarief volledig voor inflatie wordt gecorrigeerd. Er worden tariefmaatregelen voorgesteld, te zamen met een beperking van de aftrek buitengewone lasten. De spreiding van het gemiddelde gebruik van deze aftrek over de verschillende inkomensgroepen is bekend. De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie vroegen om de gemiddelde inkomenseffecten van beide maatregelen te zamen te schetsen en deze te vergelijken met die van het niet doorgaan van de inflatiecorrectie.

Deze leden hadden op zich geen bezwaar tegen het niet-tijdelijk karakter van de nieuwe tariefvoorstellen. De verlenging van de voor 1983 getroffen tijdelijke maatregel verbaasde hen wel. Zij zagen – gezien het uit het regeerakkoord ook voor de komende jaren voortvloeiende beleid – geen beëindiging van deze maatregel. Leiden niet alle overwegingen voor handhaving van de tijdelijke maatregel voor 1984 ook tot handhaving van de tijdelijke maatregel voor ten minste de eerste jaren erna? Speelt de regering geen verstopperij? Wordt op deze manier het begrip tijdelijk niet aangetast? De leden hier aan het woord, vroegen ter zake een duidelijke uiteenzetting.

Met betrekking tot de versterking van de progressie signaleerden de leden van de P.v.d.A.-fractie dat wederom de praktijk sterker is dan de leer. Zij riepen in herinnering dat ten aanzien van de hoogste schijfpercentages vorig jaar een meer regelmatig verloop werd bewerkstelligd. Nu wordt wederom voorgesteld het hoogste % niet aan te passen. De «bovenbouw» gaat er nu zeer merkwaardig uitzien door het geringe verschil tussen de 71- en 72%-schijf. Waarom is niet voorgesteld ook het 72%-tarief aan te passen?

De leden van de fractie van D'66 merkten op dat de verlenging van de tijdelijke verhoging van de loonbelasting/inkomstenbelasting en de verhoging van het 40%- t/m 70%-tarief naar hun mening onvoldoende gecompenseerd worden door de voorgestelde verlaging van de 17%-schijf. Zeker wanneer men deze maatregelen beziet in combinatie met de voorgestelde verhogingen van de indirecte belastingen, vreesden zij dat van deze maatregelen een negatief effect zal uitgaan op de koopkracht en daarmee op de particuliere bestedingen. Daarbij dient nog te worden bedacht, dat de voorgestelde verhogingen van accijnzen in het gepresenteerde koopkrachtbeeld nog niet eens verwerkt zijn. Deze leden waren daarom van mening dat met name in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting een verdere verlaging van de belastingdruk overwogen zou moeten worden om de particuliere bestedingen enigszins op peil te houden. Hierdoor zou tegelijkertijd de door deze leden voorgestane verschuiving van directe naar indirecte belastingen beter gestalte kunnen krijgen.

De hier aan het woord zijnde leden waren in dit verband zeer teleurgesteld dat de regering enkele voorstellen uit de Contourennota heeft aangewend voor het dekkingsplan, terwijl de bedoeling van de Contourennota toch juist is om de beperking van de aftrekposten te gebruiken voor verlaging van de tarieven van loon- en inkomstenbelasting. Is de regering bereid om een dergelijke verdere verlaging van de loon- en inkomstenbelasting, en wel bij voorkeur van het laagste tarief, al in het kader van het dekkingsplan 1984 voor te stellen?

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen op welke gronden de percentages van de hoogste drie schijven in het structurele tarief en het tijdelijke tarief verschillend zijn uitgewerkt, met name voor wat betreft de samenvoeging van de 68%- en 71%-groep tot één groep 70%. Welke

aantallen belastingplichtigen vallen overigens in beide voorstellen onder de verschillende tariefschijven?

De leden behorend tot de fractie van de R.P.F. waren door de argumenten van de bewindslieden om de aftrek wegens buitengewone lasten te beperken, niet geheel overtuigd. Zij achtten het in het bijzonder ongewenst, dat hiermee de beleidssamenhang in de Contourennota wordt aangetast. Ook vroegen zij zich af welke koopkrachteffecten als gevolg van deze maatregel kunnen optreden. Hoewel zij beseften dat in dit verband grote individuele verschillen kunnen optreden, vroegen zij of het reëel is te veronderstellen, dat deze effecten in overwegende mate betrekking zullen hebben op degenen, die niet onder de Ziekenfondswet vallen.

Is het overigens mogelijk voorbeeldsgewijs enig inzicht te geven in te verwachten effecten voor bejaarden en invaliden?

De G.P.V.-fractie vroeg wat het zou kosten indien de verhoging met 1% niet zou gelden voor alle tarieven boven de 40%, maar voor alle tarieven boven de 60%. Met welk bedrag zou de 50%-schijf gekort moeten worden om deze wijziging budgettair neutraal te doen verlopen? Wat zouden hiervan de consequenties zijn voor het koopkrachtbeeld?

Deze fractie achtte het overigens juist dat de inflatiecorrectie dit jaar onverkort wordt toegepast, omdat de belastingverzwaring nu tenminste duidelijk in de tarieven zichtbaar wordt gemaakt. Dat kan de druk om aan de sluipende verzwaring een eind te maken alleen maar vergroten.

BUITENGEWONE-LASTENREGELING

Beperking van de aftrek wegens buitengewone lasten

Al eerder, zo merkten de leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie op, is in de Kamer opgemerkt dat het voorstel de aftrek buitengewone lasten te beperken in combinatie met een tariefverhoging sterk afwijkt van de in de Contourennota neergelegde gedachtengang. Hoe oordeelt de regering overigens over de redenering, dat een beperking van de aftrekposten ter (gedeeltelijke) vervanging van een anders noodzakelijke tariefverhoging in een aantal opzichten niet sterk van de basisgedachte afwijkt?

Het basismotief voor de aftrekbeperking wordt gevonden in een herwaardering van het al dan niet normale karakter van lasten. De regering betoogt in de memorie van toelichting, dat het feit dat meer dan een miljoen belastingplichtigen een beroep doen op de aftrekmogelijkheid een teken is dat de huidige ziektekostendrempel in veel gevallen leidt tot aftrek van normale kosten. Bij deze redenering wilden de leden van de P.v.d.A.-fractie enkele kanttekeningen maken.

Kan het getalsmatige gebruik er niet ook op wijzen dat buitengewone lasten helaas in hoge mate voorkomen? Zou de oorzaak daarvan niet onder andere kunnen liggen in een tekortschietend subsidie- en/of verzekerings-instrumentarium? Het zijn immers alleen de daadwerkelijk gedragen lasten die tot een aftrek kunnen leiden? Deze leden wezen erop dat er geneesmiddelen zijn die niet in het ziekenfondspakket opgenomen zijn, dat er elementen zijn die wel of niet (kunnen) worden meeverzekerd en dat het al dan niet verzekerd zijn nu een rol speelt.

De vormgeving van de beperking behoeft een nadere toelichting. Mits de drempel overschreden wordt zijn nu ook premies ziekenfonds of ziektekostenverzekering aftrekbaar. Een beschouwing over «normaal» te achten lasten zou een antwoord op de vraag moeten bevatten in hoeverre deze premies aftrekbaar zouden moeten zijn. Daartoe zouden de premies voor een particuliere ziektekostenverzekering forfaitair moeten worden verbonden aan die voor het ziekenfonds. Heeft de regering een dergelijke benadering overwogen? Zo nee, waarom niet en wil ze dat dan nu alsnog doen? Zo ja, waarom is van een dergelijke wijziging afgezien? Wat zou het budgettaire effect ervan zijn?

Voor de beoordeling van het voorstel zijn uiteraard de inkomenseffecten van belang. Deze leden hadden in de paragraaf «algemeen» daarnaar al gevraagd. Uiteindelijk zullen de buitengewone lasten uit het netto-inkomen moeten worden betaald. Welk deel van het netto-inkomen heeft nauwe samenhang met het niveau van de drempel? Kan worden aangegeven welk deel van het netto-inkomen voor rekening van de belastingplichtige komt, gezien de nu voorgestelde drempels?

Ook de vraag of uit een oogpunt van inkomenseffecten wel of niet een fasering behoort te worden aangebracht, is relevant. Berperking van een aftrekpost raakt immers één categorie belastingplichtigen. Als de oorzaak van de lasten die tot aftrek leiden door betrokkenen niet kan worden weggenomen gebiedt dat tot een extra zorgvuldigheid. Stemt de regering daarmee in en deelt ze het oordeel dat de voorgestelde beperking allerm minst vergelijkbaar is met bij voorbeeld een accijnsverhoging?

Is overwogen de aftrekbeperking voor 1984 in een meer gematigde vorm voor te stellen en als alternatief een aanvang te maken met een beperking van ook een andere aftrekpost, zoals bij voorbeeld de studeerkamer? Zo neen, waarom niet? Zo ja, welke overwegingen hebben de regering van zo'n optie doen afzien, wetend dat daarmee een matiging van cumulatieve inkomenseffecten had kunnen worden bereikt? Wil de regering alsnog deze optie overwegen?

Als argument voor het gedane voorstel is mede gehanteerd dat met de besparing van manjaren compensatie kan worden geboden voor recent veroorzaakte verzwaringen. De P.v.d.A.-leden hadden bij vorige wetsontwerpen steeds personeelcompensatie bepleit. Er is nagelaten, bij voorbeeld bij de aftrek groot onderhoud, die aan te brengen. Moeten nu de zieken boeten voor de huiseigenaren?

De leden behorende tot de C.D.A.-fractie hadden in dit stadium geen opmerkingen over de voorgestelde tariefwijzigingen maar des te meer moeite met de gepresenteerde verandering in de buitengewone-lastenregeling. De aanzienlijke opbrengst van deze verandering (f 450 mln.) deed bij hen het vermoeden rijzen dat de door deze maatregelen getroffen groepen een forse achteruitgang in netto-inkomen zouden ondergaan. Aangezien een aantal van deze groepen kwetsbaar is (zieken, invaliden etc.) paste naar hun mening de grootste zorgvuldigheid bij het aanpassen van deze regeling. Te meer omdat deze aanpassing niet vergezeld gaat (zoals in de Contourennota voorgesteld) van een verlaging van het belastingtarief, maar samenvalt met een verhoging, hetgeen de aanvaardbaarheid duidelijk vermindert. Zij achtten het voordeel van een geringer aantal door de belastingdienst te verwerken aangiften daarbij van secundaire betekenis in vergelijking tot de juiste toepassing van het draagkrachtbeginsel, dat met deze regeling in het geding is. Zij waren in het geheel niet overtuigd door het antwoord dat de bewindslieden hadden gegeven op de opmerking van de Raad van State over de cumulatie van lastenverzwaringen voor groepen bejaarden en invaliden. In tegenstelling tot wat de bewindslieden hadden geschreven in hun nader rapport waren de hier aan het woord zijnde leden de overtuiging toegedaan dat de memorie van toelichting wel degelijk een gepaste plaats is om in te gaan op deze cumulatie van lastenverzwaringen voor de bedoelde groepen. Het moge zo zijn dat de last voortvloeiend uit de herziening van de aftrekregeling niet uitsluitend valt op deze groepen, zoals de bewindslieden terecht opmerkten, dit doet niets af aan de noodzaak oog te hebben voor andere lastenverzwarende en draagkrachtverminderende factoren voor bepaalde groepen, die van de aftrekregeling gebruik maken.

Wat deze leden node hadden gemist in de memorie van toelichting was een definitie (zo nodig een herijking) van het begrip «buitengewone lasten». Deze nadere begripsbepaling had in een voorstel als het onderhavige niet mogen ontbreken omdat anders de (wellicht ontorechte) indruk ontstaat, dat wat de regering als «buitengewoon» beschouwt, afhangt van de behoeften van de schatkist. Uit de eerste alinea van blz. 10 van de

memorie van toelichting zou kunnen worden afgeleid, dat het grote aantal belastingplichtigen dat een beroep doet op de regeling (één miljoen), de regering tot de conclusie brengt dat de huidige regeling in veel gevallen zou leiden tot aftrek van «normale» kosten. Zonder dat de bewindslieden duidelijk maken wat zij onder «normaal» en «buitengewoon» verstaan, is deze redenering op basis van aantallen niet erg overtuigend – alleen al vanwege de grote heterogeniteit van de doelgroep.

De gevolgde redenering zou aan overtuigingskracht kunnen winnen indien de bewindslieden die aantallen zouden kunnen onderverdelen voor elk van de volgende groepen afzonderlijk: zieken, invaliden, bejaarden, studerende en belastingplichtigen, die kosten hebben voor levensonderhoud van verwanten, adoptie, bevalling, overlijden of gezinshulp-kinderdagverblijf. Is uit het verloop van deze aantallen per groep gedurende de laatste jaren iets af te leiden omtrent een mogelijk onbedoeld gebruik van de regeling? Hoe zijn de aantallen per groep verdeeld over de verschillende inkomenscategorieën? Wat is voor elke groep het gemiddelde bedrag van de aftrek (vóór en na toepassing van de vermenigvuldigingsfactor)?

De leden behorende tot de C.D.A.-fractie wensten zeker hun medewerking niet te onthouden aan een herziening van de onderhavige aftrekregeling. Alvorens hun instemming te betuigen met een herziening die mogelijk zo grote nadelige effecten zou hebben voor kwetsbare groepen in onze samenleving wensten zij (zoals hiervoor reeds gepreciseerd):

- a. een beter inzicht in het functioneren van de regeling ten aanzien van de verschillende sub-groepen;
- b. een scherpere bepaling door de regering van het begrip «buitengewone lasten» (in kwalitatieve en financiële termen);
- c. een berekening van de inkomenseffecten van de voorgestelde wijziging (bij voorbeeld op grond van de gemiddelde aftrekbedragen bij verschillende inkomenshoogten).

Zij gaven in overweging de nadelige budgettaire effecten, voortvloeiend uit een eventuele vertraging van deze herziening, te compenseren door het tijdelijk achterwege laten van de verlaging van het 17%-tarief, of andere aanpassingen van de tariefwijzigingen.

Met de grootst mogelijke terughoudendheid hadden de leden van de V.V.D.-fractie kennis genomen van voorstellen van de regering voor een beperking van de aftrek wegens buitengewone lasten. Hun bezwaren waren tweërlei.

In de eerste plaats constateerden deze leden bij bestudering van de grafiek op blz. 12 van de memorie van toelichting dat het overgrote deel van de opbrengst van f 150 mln. ten gevolge van de voorgestelde wijziging van de drempel ten laste zal gaan van de categorie inkomensstrekken met een onzuiver inkomen tussen de f 46 400 en f 105 000, waaronder dus de complete categorie midden-inkomens valt. Deze leden herinnerden de regering in dit verband aan het duidelijke standpunt van de V.V.D.-fractie bij de behandeling van de zo geheten Contourennota, dat bij uitvoering van deze nota de positie van de midden-inkomens speciale aandacht verdient. Overigens waren deze leden ook van oordeel, dat de inkomensontwikkeling van de midden-inkomens over de laatste tien jaar geen extra zware belasting op deze categorie rechtvaardigt. Daar komt nog bij, dat ook de voorgestelde beperking van de vermenigvuldigingsfactoren duidelijk nivellerend zal werken, daar het belastingvoordeel immers wordt bepaald door het marginale tarief. In feite voert de regering dus een omgekeerde Contourennota-operatie uit door in het kader van het koopkrachtbeeld voor 1984 duidelijk nivellerende maatregelen te nemen via een verhoging van de loon- en inkomstenbelasting, en dit beeld nog eens te versterken door uitvoering van een van de meest nivellerende onderdelen van de Contourennota. Ware dit laatste te verdedigen bij uitvoering van de Contourennota door een verlaging van de loon- en inkomstenbelasting, de leden van de

V.V.D.-fractie achtten dit moeilijk verteerbaar bij een voorgestelde verhoging van de belastingdruk. Voor een definitieve beoordeling wensten deze leden gaarne te vernemen:

- a. hoeveel belastingplichtigen per inkomenscategorie gebruik maken van de buitengewone-lastenregeling, en voor gemiddeld welk bedrag?
- b. hoe de opbrengst van f450 mln. moet worden toegerekend aan de onderscheidene inkomenscategorieën?

De leden van de V.V.D.-fractie waren van oordeel dat deze informatie relevant is, daar de regering weliswaar gelijk heeft in haar oordeel dat het gaat om per individuele belastingplichtige uiteenlopende effecten, doch anderzijds de effecten per saldo wel toegerekend kunnen worden aan inkomenscategorieën.

In de tweede plaats vroegen de hier aan het woord zijnde leden zich af, waarom de regering nu juist voor een maatregel in het kader van de buitengewone-lastenaftrek heeft gekozen. Het moge zo zijn, zoals de regering in de memorie van toelichting stelt, dat het feit dat meer dan 1 mln. als belastingplichtigen een beroep doen op de aftrekmogelijkheid voor buitengewone lasten een teken is dat de huidige ziektekostendrempel in vele gevallen leidt tot aftrek van normale kosten, anderzijds is niet voor bestrijding vatbaar dat deze categorie belastingplichtigen in hun besteedbaar inkomen wordt getroffen door lasten welke in het algemeen onvoorzienbaar zijn.

Met betrekking tot de buitengewone-lastenregeling merkten de leden behorende tot de S.G.P.-fractie nog op, dat de door het kabinet aangegeven redenen, dat er thans te veel belastingplichtigen zijn die van de regeling gebruik maken, nadere verduidelijking behoeft. Welke percentage maakt het aantal van meer dan 1 mln. uit van het totaal aantal? Hoe liggen deze verhoudingen sedert de invoering van het huidige drempelsysteem? Zijn in het genoemde aantal van meer dan 1 mln. alle gevallen van buitengewone lasten begrepen en, zo ja, hoe is de specificatie daarvan?

Welke bevolkingsgroepen maken overigens gebruik van de regelingen? Is het waar dat de ziekenfondsverzekerden doorgaans geen beroep doen op de regeling? Indien dit zo is, moet dan niet de conclusie luiden dat de voorstellen nadelig uitwerken op de middengroepen? Welke minimale en maximale belastingverzwaring is verbonden aan de voorstellen?

Deze leden wezen er overigens op dat voor een juist oordeel omtrent de omvang van de toegepaste aftrek, dat moet zijn gebaseerd op elke soort aftrek afzonderlijk, meer gegevens noodzakelijk zijn.

De leden van de P.P.R.-fractie namen met verbazing kennis van het feit, dat ondanks het feit dat de Contourennota niet wordt uitgevoerd, een zo wezenlijk onderdeel daarvan, namelijk de beperking van de aftrek wegens buitengewone lasten, wel wordt doorgevoerd. Het aantal gevallen van aftrek wegens buitengewone lasten voor onderhoudskosten verwanten, voor studiekosten en voor ziektekosten enz. zal daarmee met bijna 300 000 dalen, hetgeen volgens deze leden erop duidt dat deze maatregelen niet onaanzienlijke inkomenseffecten zullen hebben. Vooral de beperking van de aftrek van ziektekosten moet in dit verband genoemd worden.

Onderhoudskosten verwanten en studiekosten

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de voorgestelde drempelverhoging meer concreet gerelateerd kan worden aan het normaal te achten bestanddeel van lasten die belastingplichtigen in deze sfeer dragen. Welke normatieve benadering wordt hierbij toegepast? Is met betrekking tot de studiekosten een meer kwalitatieve beperking, zoals met betrekking tot de studeerkamer, uit een oogpunt van het minder fraudegevoelig zijn en van het beter controleerbaar maken van de regeling niet beter?

Wat betreft de voorstellen tot beperking van aftrekmogelijkheden, had de G.P.V.-fractie de meeste moeite met het onderdeel studiekosten. Er wordt immers drastisch bezuinigd op de uitgaven voor studiefinanciering. Hieraan viel moeilijk te ontkomen, maar het is toch weinig geloofwaardig als de fiscale aftrekmogelijkheden tegelijkertijd worden beperkt, terwijl de officiële filosofie van het kabinet is de onderlinge zorg en hulp te stimuleren. Daarmee zal de fiscus dan toch ook rekening dienen te houden?

Uitgaven in verband met ziekte, invaliditeit, bevalling, adoptie, overlijden, arbeidsongeschiktheid en ouderdom

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie wezen erop dat de regering wijzigingen in overweging heeft voor de financiering van het ziektekostenstelsel. Definitieve voorstellen zijn nog steeds niet gedaan. Kan aangegeven worden hoe de onzekerheid daaromtrent zich verhoudt tot de nu voorgestelde nieuwe normatieve benadering van wel en niet aftrekbare componenten? In hoeverre bestaat de kans dat het huidige voorstel, indien verheven tot wet, weer herziening behoeft wanneer het ziektekostenstelsel gewijzigd wordt? Als die kans aanwezig is, is het dan verstandig nu al met de voorgestelde aftrekbeperkingen te komen?

Kan de stijging van ziektekosten in vergelijking met de ziekenfondsperiode over de periode dat de huidige vormgeving van de aftrek functioneert, worden aangegeven en worden gerelateerd aan de wijzigingen die de regering met betrekking tot de onderlinge verhouding voorstelt?

Kan worden aangegeven in hoeverre aan de buitengewone lasten met het toenemen van het inkomen doorgaans in hogere mate ook een bestedingskarakter moet worden toegekend, omdat de mogelijkheid bepaalde «voorzieningen» op kwalitatief betere wijze te verwerven dan toeneemt? Zo ja, tot welke conclusies zou dit moeten leiden voor de mate waarin de lasten aftrekbaar zouden moeten zijn bij diverse inkomensniveaus? En hoe verhouden zich die conclusies dan tot het regeringsvoorstel? Kan meer concreet bij diverse inkomensniveaus het voortaan niet meer aftrekbare deel worden vergeleken met de huidige situatie? Waarom is ook boven het inkomensniveau van f 105 000 niet gekozen voor een procentuele benadering?

De leden behorende tot de P.v.d.A.-fractie wilden weten of het juist is dat het voorstel van de regering er uiteindelijk op neerkomt dat de inkomensgroepen tot aan de loongrens 0,8% van het onzuiver inkomen meer gaat betalen, iemand op een inkomensniveau van f 75 000 2% meer en iemand met een inkomen van f 150 000 0,5% meer? Zo neen, wat is dan de situatie? Zo ja, hoe luiden de effecten in termen van het netto-inkomen en hoe beoordeelt de regering deze?

Dat de huidige vermenigvuldigingsfactoren hun doel voorbij schieten is een oordeel dat de P.v.d.A.-fractieleden met de regering konden delen. Is het de bedoeling op den duur tot afschaffing van de resterende factor te komen? Zo neen, waarom niet? Is de nadere normering met betrekking tot het niet-aftrekbare deel bij handhaving van de factor $1\frac{1}{4}$ % vanuit uitvoeringsoogpunt niet ingewikkeld? Deze leden vroegen meer inzicht in de cumulatie van effecten door samenloop van de voorgestelde aftrekbeperkingen met in de begroting voor 1984 getroffen maatregelen.

Het was de leden behorende tot de C.D.A.-fractie opgevallen, dat de ongunstige gevolgen van deze ingreep vooral zouden drukken op de midden- en hogere inkomensgroepen met een onzuiver inkomen tussen f 46 400 en f 105 000, waaronder ook de groep die een hoge gemiddelde en marginale druk van belastingen en premies ondergaat en vaak buiten een aantal inkomensafhankelijke faciliteiten valt. Zouden de bewindslieden in de grafiek op blz. 12 van de memorie van toelichting ook die druk van belasting en premies kunnen afbeelden?

Het effect van de nu voorgestelde wijziging in de aftrekregeling voor deze groep zal, naar de mening van deze leden, zeer gevoelig kunnen zijn, vooral ook omdat in gevallen van langdurige ziekte en invaliditeit de vermenigvuldigingsfactor zal worden gereduceerd van $1\frac{3}{4}$ tot $1\frac{1}{4}$ en in een aantal andere gevallen van $1\frac{1}{2}$ naar 1. Alleen al door de verhoogde drempel en de op die verhoging tot op heden toegepaste vermenigvuldigingsfactor zou het bedrag aan niet langer toegestane aftrekken oplopen van f 650 tot f 4300; dit bedrag moet dan nog worden vermeerderd met de helft ($1\frac{3}{4} - 1\frac{1}{4}$) van de kosten van ziekte en invaliditeit die boven de nieuwe drempel uitgaan als gevolg van de lagere vermenigvuldigingsfactor. Voor hen die het ongeluk hebben enige jaren achtereen hoge ziekte of invaliditeitskosten te moeten betalen, zou het nadelig effect enige duizenden guldens kunnen bedragen. Deze leden beschouwen dit als een ingrijpende wijziging.

De motivering die voor de verlaging van de vermenigvuldigingsfactoren was gegeven, had deze leden enigszins verwonderd. Omdat die factoren door samenloop met het marginaal tarief bij de zeer hoge inkomens over hun doel heenschieten, zouden ze voor alle inkomensniveaus moeten worden verlaagd. Ook op dit punt zouden deze leden de voorstellen gaarne beter onderbouwd willen zien.

De leden van de S.G.P.-fractie meenden overigens – en wellicht was dat pragmatisch geredeneerd – dat de hoogte van het tarief een reden te meer was om ter zake een wat soepel beleid te voeren. Zij vroegen dan ook of het niet juister zou zijn om de verlaging tot het 16%-tarief niet te laten doorgaan en in de sfeer van de buitengewone lasten slechts aanpassingen te plegen op grond van de algemene prijsstijging. Daarbij zouden zij een aanpassing van de uit 1971 stammende drempel van de kosten van levensonderhoud met de prijsstijgingen sedertdien aannemelijk vinden.

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen om een nadere uiteenzetting waarom ter zake van de ziekenkostendrempel niet aangesloten is bij de premiedagloongrens in de Ziekenfondswet (voor 1983 f 39 520) omdat over dat bedrag maximaal de premie verschuldigd is. Zij vonden het onjuist de premie ziekenfonds te berekenen op 9,8% van f 46 550, omdat die de werkelijkheid niet weergeeft. Wat zou de aanpassing aan de premiedagloongrens voor budgettaire gevolgen hebben?

Deze leden vroegen naar de mate waarin de huidige vermenigvuldigingsfactoren voorkomen. Zullen met name gezinnen met een groter aantal kinderen niet extra worden gedupeerd? In dat verband waren zij wat verbaasd over de mededeling dat grote gezinnen relatief de drempel gemakkelijker zullen overschrijden en zij vroegen dan ook om een nadere uiteenzetting, het liefst met cijfervoorbeelden toegelicht. Uit eigen ervaring meenden deze leden te weten dat die situatie zich in zeer geringe mate voordoet.

De leden behorende tot de P.P.R.-fractie hadden op zich zelf geen bezwaar tegen een minder schoksgewijze regeling voor de inkomens boven de loongrens van de Ziekenfondswet, maar hadden het dan graag daartoe beperkt gezien. In dit verband vroegen zij wat de extra belastingopbrengst is tot aan de ziekenfondsgrens als gevolg van de voorgestelde wijziging van de drempel. Indien dit een relatief beperkt bedrag is, wat is er dan tegen om in het kader van een zo evenwichtig mogelijk inkomensbeeld, de drempelverhoging achterwege te laten tot aan de ziekenfondsgrens, zo vroegen deze leden.

Vervroeging van tijdstip van aftrek van adoptiekosten

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of kan worden uiteengezet welke de ratio van de huidige regeling is. Blijft het aftrekrecht bestaan ook als het definitief niet tot adoptie komt, omdat daarvoor uiteindelijk geen toestemming wordt gegeven? Zo ja, hoe oordeelt de regering over dit effect?

Ten aanzien van de kosten die gewoonlijk een aantal jaren eerder worden gemaakt dan het jaar waarin ze voor de belasting in aanmerking worden genomen (bij voorbeeld voor adoptie) wilden de leden behorende tot de C.D.A.-fractie, weten of belastingplichtigen door deze regimeverandering getroffen worden voor kosten die ze maakten op het moment dat die verandering onbekend was.

Met betrekking tot de nieuwe regeling van het tijdstip van aftrek voor adoptiekosten merkten de leden van de S.G.P.-fractie op, dat zij dat een regeling vonden die terecht is voorgesteld.

De leden van de fractie van de P.P.R. hadden met instemming kennis genomen van de voorgestelde vervroeging van het tijdstip van aftrek van adoptiekosten.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikelen I, II, onderdeel B, III, onderdeel B, IV en V

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of de gewijzigde afrondingsregel inzake de kleinschaligheidstoelage van de WIR in de ontwerp-bijstellingsbeschikking doorgevoerd kan worden binnen de huidige wettelijke bepalingen of komt die voort uit nog in te dienen WIR-wetgeving?

De voorzitter van de commissie,
Joekes

De waarnemend griffier van de commissie,
Hordijk